ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

ધોરણ-૧૨ માટે નિદાન કસોટી

સમય : 3 : 00 કલાક ભૂગોળ -148 (G) કુલ ગુણ : 80

સૂચનાઓ :

- આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ 05 વિભાગ છે .
- વિભાગની સામે કૌંસમાં લખેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે .
- નવો વિભાગ નવા પાના પરથી જ લખવો .

વિભાગ – A

1. નીચે આપેલા પ્રશ્નોમાં આપેલ વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ઉત્તર લખો .
(દરેકના 01 ગુણ) (12)

(1) મેઘદૂતની રચના કોણે કરી ?

(A) ચંદ્રગુપ્ત (B) ભાષ્કરાચાર્ય

(C) કાલિદાસ (D) વરાહ મિહિર

(2) કયો ગ્રહ સૌથી વધુ તેજસ્વી છે ?

(A) બુધ (B) શુક્ર

(C) શનિ (D) મંગળ

(3) પૃથ્વીનું ભૂગર્ભ કયા નામે ઓળખાય છે ?

(A) સાઈમા (B) સિયાલ

(C) નિફે (D) મેન્ટલ

(4) કયા સાધનથી ભૂકંપની તીવ્રતા માપી શકાય છે ?

(A) સિસ્મોગ્રાફ (B) બેરોગ્રાફ

(C) એનિમોમીટર (D) બેરોમીટર

(5) પૃથ્વી સપાટી પર જલાવરણનો કુલ વિસ્તાર કેટલા ટકા છે ?

(A) 70 (B) 72

(C) 71 (D) 80

(6) ગ્રેનાઈટ ખડક કયા પ્રકારના ખડકનું ઉદાહરણ છે ?

(A) પ્રસ્તર (B) આગ્નેય

(C) રૂપાંતરીત (D) એકપણ નહિ

(7) સમુદ્ર પાણીથી રચાતા સમુદ્રને કયા નામથી ઓળખવામાં આવે છે ?

(A) તળાવ (B) ખાડી

(C) બંધારા (D) લગૂન

(8) ચક્રવાતના કેંદ્રમાં હવાનું દબાણ કેવું હોય છે ?

(A) હલકું (B) ભારે

(C) મધ્યમ (D) નહિવત

(9) પૃથ્વી સપાટીથી ઊંચેની હવામાં આવેલા ધુમ્મસને શું કહે છે ?

(A) વાદળ (B) ઝાકળ

(C) હીમ (D) વૃષ્ટિ

(10) વિશ્વમાં સૌથી ગહન સમુદ્ર ખાઈ કઈ છે ?

(A) મારીઆના ટ્રેંચ (B) અંદમાન

(C) પુર્ટોરિકો (D) ટોંગા કેમડીક

(11) નીચેનામાંથી કયો પ્રકોપ માનવ સર્જીત છે ?

(A) વાવાઝોડું (B) દુષ્કાળ

(C) અણુ વિસ્ફોટ (D) ભૂકંપ

(12) સાંસ્કૃતિક નક્શામાં નીચેનામાંથી કયા નક્શાનો સમાવેશ થતો નથી ?

(A) કૃષિવિષયક નક્શા (B) પરિવહન નક્શા

(C) વસાહત નક્શા (D) જમીન નક્શા

વિભાગ : B

2. નીચે આપેલા સુધીના પ્રશ્નોના ઉત્તર એક શબ્દ કે એક વાક્યમાં આપો .

(દરેક પ્રશ્નનો 01 ગુણ) (12)

(1) ભારતના બે ભૂગોળવિદોના નામ લખો .

(2) સૌર પરિવારના ઉપગ્રહોની કુલ સંખ્યા કેટલી છે ?

(3) પૃથ્વી સપાટીનું ઘન આવરણ કયા નામે પણ ઓળખાય છે ?

(4) ભૂકંપ કેંદ્ર કોને કહે છે ?

(5) ખંડ પ્રવહન સિધ્ધાંતને કઈ રમત દ્વારા સમજાવી શકાય ?

(6) મધ્યસ્થ આગ્નેય ખડકનું ઉદાહરણ આપો .

(7) નદી કયા પ્રકારની (આકાર) ખીણ બનાવે છે ?

(8) ફેરલનો નિયમ જણાવો .

(9) વાદળના પ્રકાર લખો .

(10) સમુદ્ર મોજાં ઉદ્ભવ માટેનું મુખ્ય પરિબળ કયું છે ?

(11) ભૂ – ભૌતિકીય પ્રકોપોના બે ઉદાહરણ આપો .

(12) સૂર્યઘાત માપવાનો એકમ કયો છે ?

વિભાગ : C

નીચે આપેલા સુધીના કુલ 14 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 09 પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો .

(દરેક પ્રશ્નના 02 ગુણ) (18)

3 પ્રથમ શ્રેણીના ભૂમિસ્વરૂપના નામ લખો.

4 પર્વતના મુખ્ય પ્રકાર જણાવો .

5 આબોહવા કોને કહે છે ?

6 ગ્રીન હાઉસ વાયુઓ કયા – કયા છે ?

7 “ પૃથ્વીની સપાટીથી ઊંચે જતા તાપમાન ઘટે છે .“ કારણ આપો .

8 “ ધ્રુવીય પ્રદેશોમાં ઓછી ગરમી પડે છે . “ કારણ આપો .

9 વાતાવરણનું દબાણ માપવાના સાધનો જણાવો .

10 મૌસમી પવનોની અસર મોટે ભાગે કયા દેશોમાં અનુભવાય છે ?

11 કૃત્રિમ વૃષ્ટિ માટે કયા પદાર્થોનો ઉપયોગ થાય છે ?

12 વિશ્વમાં સૌથી ઊંચા મોજાં ક્યાં અને કેટલા ઊંચા ઉછળે છે ?

13 ગુજરાતમાં આવેલા જૈવ ભૌગોલિક પ્રદેશો જણાવો .

14 હવામાનલક્ષી પ્રકોપો જણાવો .

15 રેખાંશવૃત્તોનાં બે લક્ષણો જણાવો .

16 સ્થળવર્ણન નક્શાની વ્યાખ્યા લખો .

વિભાગ : D

નીચે આપેલા સુધીના કુલ 09 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 06 પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ લખો.
(દરેક પ્રશ્નના 03 ગુણ) (18)

17 ક્ષોભ આવરણ વિશે ટૂંકનોંધ લખો .

18 હવામાન અને આબોહવા વચ્ચેનો ભેદ સ્પષ્ટ કરો .

19 દરિયાઈ અને જમીનની લહેરો આકૃતિ સાથે સમજાવો .

20 વાતાવરણના દબાણ પર અસર કરતા પરીબળો સવિસ્તાર સમજાવો .

21 ભેજનું મહત્વ સમજાવો .

22 ભરતીના મહત્વ વિશે ટૂંકનોંધ લખો .

23 મહત્તમ અને લઘુત્તમ ભરતીની ચર્ચા કરો .

24 સ્થળવર્ણન નક્શાની ઉપયોગીતા જણાવો .

25 ઔધોગિક દુર્ઘટનાઓની ચર્ચા કરો .

વિભાગ : E

નીચે આપેલા સુધીના કુલ 06 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 04 પ્રશ્નોના વિસ્તાર પૂર્વક જવાબ લખો. (દરેક પ્રશ્નના 05 ગુણ) (20)

26 વૃષ્ટિના પ્રકારો જણાવી , ભૂપૃષ્ઠની વૃષ્ટિ વિશે વિગતે સમજૂતિ આપો .

27 ઘનીભવન એટલે શું ? ઘનીભવનના સ્વરૂપો જણાવી કોઈપણ બે ની સમજૂતિ આપો.

28 સાગર – તળના ભૂપૃષ્ઠના વિભાગો જણાવી દરેક વિશે માહિતી આપો .

29 જૈવ વિવિધતાનું જતન કરવાના ઉપાય સમજાવો .

30 પારિસ્થિતિક તંત્ર વિસ્તારથી સમજાવો .

31 પૂર આવતા પહેલાં લેવાના સાવચેતીના પગલાં જણાવો .

गुजरात माध्यमिक और उच्चत्तर माध्यमिक शिक्षण बोर्ड गाँधीनगर

कक्षा-12 निदान कसौटी

समय : 3 घन्टे | भूगोल - 148 (H) | कुल गुण - 80

सूचनाऐ :

- इस प्रश्न पत्र में कुल 5 विभाग है ।
- विभाग के सामने कोष्टक में लिखे गुण दर्शाते हैं ।
- नया विभाग नए पन्ने पन्ने पर लिखिए ।

विभाग-(A)

1. निम्नलिखित विकल्पों में से सही विकल्प पसन्द करके उत्तर लिखिए । (प्रत्येक का 1 अंक) (12)

1. मेघदूत की रचना किसने की ?
   (A) चन्द्रगुप्त (B) भाष्कराचार्य (C) कालिदास (D) वराह मिहिर
2. कौन-सा गृह सबसे अधिक चमकीला है ?
   (A) बुध (B) शुक्र (C) शनि (D) मंगल
3. पृथ्वी का भूगर्भ किस नाम से जाना जाता है ?
   (A) साईमा (B) सियाल (C) निफे (D) मेन्टल
4. किस साधन से भूकम्प की तीव्रता नाप सकते हैं ?
   (A) सिस्मोग्राफ (B) बैरोग्राफ (C) एनिमोमीटर (D) बैरोमीटर
5. पृथ्वी की सतह पर पानी का कुल क्षेत्रफल कितना है ?
   (A) 70 (B) 72 (C) 71 (D) 80
6. ग्रेनाइट चट्टान किस प्रकार की चट्टान का उदाहरण है ।
   (A) प्रस्तर (B) आग्नेय (C) रुपांतरित (D) कोई नहीं
7. समुद्र के पानी से बने हुए महासागर किस नाम से जाना जाता है ?
   (A) तालाब (B) खाड़ी (C) बांध (D) लगून
8. चक्रवात के केन्द्र में हवा का दवाब कैसा होता है ?
   (A) हल्का (B) भारी (C) मध्यम (D) थोड़ा
9. पृथ्वी की सतह से ऊपर उठने वाले धुएँ को क्या कहते है ?
   (A) बादल (B) ओस (C) वर्क (D) वर्षा
10. विश्व में सबसे गहरी समुद्र की खाई कौन-सी है ?
    (A) मारियाना ट्रेन्च (B) अंडमान (C) पटुहार्को (D) टोंगा कैमडीक
11. निम्न में से कौन सा प्रकोप मानव सर्जित है ?
    (A) तूफान (B) अकाल (C) परमाणु विस्फोट (D) भूकंप
12. सांस्कृतिक नक्शे में निम्न में से कौन-सा नक्शा शामिल नहीं है ?
    (A) कृषि विषयक नक्शा (B) परिवहन नक्शा
    (C) आवास नक्शा (D) जमीन नक्शा

विभाग-(B)

2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक शब्द या एक वाक्य में दीजिए । (प्रत्येक प्रश्न का 1 अंक) (12)

1. भारत के दो भूगोल विद्वानों का नाम लिखो ।
2. सौरमंडल में उपग्रहों की कुल संख्या कितनी है ?
3. पृथ्वी सतह के घन आवरण को किस नाम से भी जाना जाता है ?
4. भूकंप केन्द्र किसे कहते हैं ?
5. खंड प्रवाह के सिद्धांत को किस खेल के द्वारा समझा सकते हैं ?
6. मध्यस्थ आग्नेय चट्टान का उदाहरण दीजिए ।
7. नदी किस प्रवाह की (आकृति) घाटी बनाती है ?
8. फेरल का नियम बताइए ।
9. बादल के प्रकार लिखिए ।
10. समुद्र की लहरों के निर्माण के लिए मुख्य कारण कौन-सा है ?
11. पृथ्वी - भौतिक आपदाओं के दो उदाहरण दीजिए ।
12. सूर्यतप मापने के लिए कौन-सा साधन है ?

विभाग-(C)

निम्नलिखित 14 प्रश्नों में से कोई 9 प्रश्नों का संक्षेप में उत्तर लिखिए । (प्रत्येक का 2 अंक) (18)

3. प्रथम श्रेणी के भूमिस्वरुप नाम लिखो ।
4. पर्वत के मुख्य प्रकार बताइए ।
5. जलवायु किसे कहते हैं ?
6. ग्रीन हाउस गैंसे कौन-2 सी है ?
7. पृथ्वी की सतह के ऊपर जाने से तापमान घटता है कारण दीजिए ।
8. ध्रुवीय प्रदेशों में कम गरमी पड़ती है कारण बताइए ।
9. वातावरण का दबाव मापने के साधनों के नाम बताइए ।
10. मौसमी हवाओं का प्रभाव अधिकतर किन देशों में अनुभव होता है ?
11. कृतिम वर्षा के लिए किन पदार्थों का उपयोग किया जाता है ?
12. विश्व में सबसे ऊँची लहरें कहाँ और कितनी ऊँची उठती है ?
13. गुजरात में आये हुए जैव भौगोलिक प्रदेश बताइए ।
14. मौसम लक्षी प्रकोप बताइए ।
15. रेखांश वृत्तों के दो लक्षण बताइए ।
16. स्थलाकृति मानचित्र की व्याख्या लिखिए ।

विभाग-(D)

निम्नलिखित 9 प्रश्नों में से (कोई भी 6 प्रश्नों के) उत्तर मुद्दासर लिखिए । (प्रत्येक प्रश्न का 3 अंक) (18)

17. क्षोभ आवरण पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखो ।
18. मौसम और जलवायु के बीच अन्तर स्पष्ट कीजिए ।
19. समुद्री और जमीन की लहरे आकृति द्वारा समझाइए ।
20. वातावरण के प्रभाव पर प्रभावित करने वाले परिबल सविस्तार समझाइए ।
21. वाष्प का महत्व समझाइए ।
22. ज्वार के महत्व पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखो ।
23. दीर्घ एवम् लघु ज्वार की चर्चा कीजिए ।
24. स्थलाकृति मानचित्र की उपयोगिता बताइए ।
25. औद्योगिक दुर्घटनाओं की चर्चा कीजिए ।

विभाग-(E)

निम्नलिखिए 6 प्रश्नों में से कोई भी 4 प्रश्नों के उत्तर विस्तार पूर्वक लिखो । (प्रत्येक प्रश्न के 5 अंक) (20)

26. वर्षा के प्रकार बताकर भूपृष्ठ की वर्षा के बारे में समझाइए ।
27. धनी भवन अर्थात् क्या ? धनीभवन के स्वरुप बताते हुए किन्ही दो को समझाइए ।
28. समुद्रतल के भूपृष्ठ के विभाग बताकर प्रत्येक की जानकारी दीजिए ।
29. जैव विविधता का जतन करने के उपाय लिखिए ।
30. पारिस्थितिक तन्त्र को विस्तार से समझाइए ।
31. बाढ़ आने से पहले करने योग्य सुरक्षात्मक उपाय बताइए ।

*** ALL THE BEST ***

Gujarat Secondary and Higher Secondary Education Board, Gandhinagar

Diagnostic Test for Std. 12 from the syllabus of Std. 11, Year: 2021

Subject: Geography [148] [E] **General Stream** **Total Marks 80**

Medium: English **Time: 3 Hrs.**

Instructions: [1] There are 5 Sections in this question paper.
[2] Figures to the right indicate marks of questions.
[3] Begin the new section on a new page.

SECTION A

1. Select the correct option from the following questions and write the answers. (Each of 1 mark) **[12]**

(1) Who composed Meghdootam?
- **(A)** Chandragupta **(C)** Kalidas .
- **(B)** Bhaskaracharya **(D)** Varahmihir

(2) Which is the brightest planet?
- **(A)** Mercury **(C)** Saturn
- **(B)** Venus **(D)** Mars

(3) By what name is the earth core known as?
- **(A)** Sima **(C)** Nife
- **(B)** Sial **(D)** Mantle

(4) With which instrument can the intensity of the earthquake be measured?
- **(A)** Seismograph **(C)** Anemometer
- **(B)** Barograph **(D)** Barometer

(5) What is the total percentage of Hydrosphere on the earth's surface?
- **(A)** 70 **(C)** 71
- **(B)** 72 **(D)** 80

(6) Granite is an example of which kind of rock?
- **(A)** Sedimentary **(C)** Metamorphic
- **(B)** Igneous **(D)** None of these

(7) What is the water mass formed of sea water known as?
- **(A)** pond **(C)** bandhara
- **(B)** bay **(D)** lagoon

(8) How is the pressure at the centre of a cyclone?
- **(A)** low **(C)** medium
- **(B)** heavy **(D)** negligible

(9) What is the fog at higher altitude called as?

(A) cloud	**(C)** snow
(B) dew	**(D)** precipitation

(10) Which is the deepest ocean trench in the world?

(A) Mariana Trench	**(C)** Puerto Rico
(B) Andaman	**(D)** Tonga Camdic

(11) Which of the following is the man-induced hazard?

(A) storm	**(C)** atomic explosion
(B) drought	**(D)** earthquake

(12) Which of the following map is not included in the Cultural maps?

(A) Agricultural maps	**(C)** Settlement maps
(B) Transportation maps	**(D)** Soil maps

SECTION B

2. Answer the following questions in one word or one sentence. (Each of 1 mark)

[12]

(1) Write the names of two Indian geographers.
(2) What is the total number of satellites in the solar system?
(3) What is the lithosphere of the earth's surface known as?
(4) What is epicentre?
(5) On the basis of which theory can the Continental Drift Theory be explained?
(6) Give an example of Hypabyssal Igneous rock.
(7) Valley of what type (shape) is formed by river?
(8) State the Farrells Law.
(9) Mention the forms of clouds.
(10) Which is the main factor causing the origin of sea waves?
(11) Write two examples of biological disasters.
(12) What is the unit of measuring insolation?

SECTION C

From the following 14 questions, answer any 9 questions in brief. (Each of 2 marks)

[18]

3. Write the names of the landforms of the first order.

4. Mention the main types of mountains.

5. What is weather?

6. Which are the greenhouse gases?

7. Temperature decreases as we go above the earth's surface. Give reason.

8. There is less heat in polar regions. Give reason.

9. Mention the instruments to record atmospheric pressure.

10. In which countries are the effects of monsoon winds felt?

11. Which substances are used in artificial rain?

12. Where and how much high do the waves rise in the world?

13. Mention the bio-geographical regions in Gujarat.

14. State the Meteorological disasters.

15. State two characteristics of Longitude.

16. Define Toposheets.

SECTION D

From the following 9 questions, answer any 6 questions in detail. (Each of 3 marks)

[18]

17. Write a short note on dome shaped mountain.

18. Explain the difference between climate and weather.

19. Explain the sea breeze and land breeze with the help of diagrams.

20. Explain the factors affecting climate in detail.

21. State the importance of humidity.

22. Write a short note on importance of tide.

23. Discuss the Spring and Neap tides.

24. State the utility of Toposheets.

25. Discuss industrial disasters.

SECTION E

From the following 6 questions, answer any 4 questions in detail. (Each of 5 marks) [20]

26. Mention the types of precipitation and explain Orographic (Relief) rain in detail.

27. What is condensation? Mention its forms and explain any two in detail.

28. State the relief of sea floor and explain each of them.

29. Explain the remedies to conserve biodiversity.

30. Explain the ecosystem in detail.

31. State the precautionary measures to be taken before the floods.